

قابلیت پیش بینی ضرر در مسئولیت غیر قراردادی

تالیف:

دکتر سعادت‌نیا

انتشارات قانون‌یار

۱۳۹۵

سرشتاسه	:	سعادتى راد، روح‌اله، ۱۳۶۴ -
عنوان قراردادى	:	ايران، قوانين و احكام
عنوان و نام پديدآور	:	قابليت پيش‌بيني ضرر در مسئوليت غيرقراردادى / تاليف روح‌اله سعادتى راد
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات قانون يار، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهرى	:	۱۲۰ ص.
شابک	:	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۸۰۷۷ - ۱۴ - ۵
وضعيت فهرست نويسى	:	فيا
يادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	مسئوليت (حقوق) -- ايران
موضوع	:	Liability (Law) -- Iran
موضوع	:	مسئوليت (حقوق)
موضوع	:	Liability (Law)
موضوع	:	قراردادها -- ايران
موضوع	:	Contracts -- Iran
موضوع	:	تامين خسارت -- ايران
موضوع	:	Indemnity -- Iran
رده بندى کنگره	:	۱۳۹۵ س ۷۴/۲ KMH۸۳۹
رده بندى ديويى	:	۳۴۶/۵۵۰۲
شماره کتابشناسى ملي	:	۳۲۶۱

انتشارات قانون‌یار

قابليت پيش‌بيني ضرر در مسئوليت غير قراردادى

تأليف: روح‌اله سعادتى راد

ناشر: قانون يار

ناظر فنى: محسن فصاي

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قيمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۱۴-۵

مرکز پخش: تهران، ميدان انقلاب، خ منيرى جاويد، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشى رسولى (چراغ دانش سابق)

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه
۱۱.....	فصل اول
۱۱.....	مبانی و تعاریف
۱۳.....	مبحث اول مفهوم مسئولیت
۱۵.....	تعریف مسئولیت مدنی
۱۶.....	مبحث دوم انواع مسئولیت
۱۶.....	گفتار اول مسئولیت قراردادی
۱۷.....	گفتار دوم مسئولیت مدنی در معنای خاص (مسئولیت قهری)
۱۹.....	مبحث سوم مبنای نظری مسئولیت
۱۹.....	گفتار اول: نظریه تقصیر
۲۲.....	گفتار دوم: نظریه سبب و علیت
۲۴.....	گفتار سوم (نظریه تضییع حقوق)
۲۶.....	مبحث چهارم منابع مسئولیت
۲۶.....	گفتار اول: غصب و آنچه در تکمیل آن است
۲۹.....	گفتار دوم: اتلاف
۲۹.....	گفتار سوم
۳۰.....	گفتار چهارم: تفاوت بین اتلاف و تسبیب
۳۰.....	مبحث پنجم: ارکان تحقق مسئولیت مدنی
۳۱.....	گفتار اول: ضرر
۳۲.....	الف: ضرر مادی
۳۲.....	ب: زیان معنوی
۳۳.....	ج: صدمه بدنی
۳۳.....	گفتار دوم: شرایط ضرر قابل مطالبه
۳۳.....	الف: ضرر باید مسلم و مستقیم باشد
۳۳.....	ب: فعل زیانبار
۳۴.....	ج: رابطه سببیت
۳۶.....	مبحث ششم: شرایط مسئولیت قراردادی
۳۶.....	گفتار اول: وجود قرارداد نافذ
۳۷.....	گفتار دوم: نقض قرارداد
۳۷.....	گفتار سوم: خسارت ناشی از نقض قرارداد باشد
۳۸.....	مبحث هفتم: مسئولیت غیر قراردادی
۳۸.....	گفتار اول: حمل رایگان مسافر

- گفتار دوم: تمهیداتی که بوسیله قانون، عرف و یا شروط ضمنی تحمیل می‌شود..... ۳۸
- گفتار سوم: مسئولیت اخذ بالسوم..... ۳۹
- گفتار چهارم: ضمان درک..... ۴۰
- تبصره- وحدت یا تعدد مسئولیت در فقه..... ۴۰
- مبحث هشتم: از حیث دادرسی (نقش قاضی در انتخاب مبنای حکم)..... ۴۱
- مبحث نهم: آثار مترتب بر انتخاب هر یک از دو مبنا..... ۴۲
- گفتار اول: از حیث دادگاه صلاحیت دار..... ۴۲
- گفتار دوم: تفاوت اثبات در دو مسئولیت..... ۴۳
- گفتار سوم: تفاوت درجه خطا..... ۴۴
- گفتار چهارم: زمان تخمین خسارت در دو مسئولیت..... ۴۴
- گفتار پنجم: ارزش ادله در دو مسئولیت..... ۴۵
- گفتار ششم: تفاوت ادله در دو مسئولیت..... ۴۶
- گفتار هفتم: تفاوت قائل شدن حکم بر دو مسئولیت (تعارض قوانین)..... ۴۶
- الف- قانون حاکم بر مسئولیت قراردادی..... ۴۶
- ب- قانون حاکم بر مسئولیت تهری..... ۴۷
- گفتار هشتم: قانون لازم- جرایم- دو مسئولیت (تعارض قوانین در زمان)..... ۴۷
- الف: اعمال حقوقی..... ۴۷
- ب- وقایع حقوقی..... ۴۸
- گفتار نهم: میزان خسارت قابل جبران در دو مسئولیت..... ۴۸
- الف- قابلیت پیش‌بینی و غیر قابل پیش‌بینی..... ۴۸
- ب- خسارت تنبیهی..... ۴۹
- ج- خسارت معنوی..... ۵۰
- د- تقصیر زیان دیده..... ۵۰
- گفتار دهم: تفاوت تضامن در دو مسئولیت..... ۵۱
- گفتار یازدهم: شرط عدم مسئولیت در دو مسئولیت..... ۵۱
- گفتار دوازدهم: تفاوت در مرور زمان..... ۵۲
- گفتار سیزدهم: ملاک ارزیابی خسارت..... ۵۳
- ۱- خسارات مورد انتظار:..... ۵۴
- ۲- خسارات مورد استرداد:..... ۵۴
- ۳- خسارات مورد اعتماد:..... ۵۴
- ۴- خسارات جبرانی:..... ۵۴
- مبحث دهم: قابلیت پیش‌بینی ضرر در حقوق ایران..... ۵۷
- گفتار اول: قابلیت پیش‌بینی ضرر در قوانین موضوعه..... ۵۷
- الف- ماده ۲۲۱ قانون مدنی..... ۵۸
- ب: ماده ۶۲۳ قانون مدنی..... ۵۹
- ج: مواد ۳۷۹ و ۳۸۶ قانون تجارت..... ۶۰

۶۱	ماده ۵۲۰ آیین دادرسی مدنی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی
۶۲	گفتار دوم: لزوم قابل پیش بینی بودن ضرر در دکترین حقوقی
۶۵	نقد این نظریه
۶۸	نظریه مختار

فصل دوم ۷۱

۷۱	قاعده پیش بینی پذیری در مسئولیت قراردادی و غیر قراردادی
۷۳	مبحث اول: قلمرو قاعده پیش بینی پذیری ضرر و مبنای آن
۷۳	گه ۱- اول - قلمرو قاعده
۷۳	الف - مسئولیت قراردادی حقوق کشورهای دیگر
۷۴	۱- در نظام حقوقی کامن لا
۷۶	۲- در کانساسون سازمان ملل - ۱۹۸۰ وین در بیع بین المللی کالا
۷۶	۳- در حقوق رانسه
۷۷	۴- در ادراک فرانسه (Unidroit)
۷۷	۵- در حقوق مصر
۷۹	۶- در مسئولیت غیر قراردادی
۸۰	ب- در حقوق ایران
۸۰	۱- مسئولیت قراردادی در حقوق مدنی
۸۳	۲- در حقوق تجارت
۸۴	۳- در قانون دریایی
۸۶	۴- در مسئولیت غیر قراردادی
۸۶	۵- مسئولیت مالک در قانون مجازات اسلامی
۹۱	۶- قابل پیش بینی بودن ضرر در ضمان تسبیب
۹۳	تبصره: معیار نوعی یا شخصی در تسبیب
۹۴	گفتار دوم- مبنای قاعده
۹۴	الف- در مسئولیت قراردادی
۹۴	۱- حاکمیت اراده
۹۵	۲- حمایت از منافع قراردادی
۹۵	ب- در مسئولیت غیر قراردادی
۹۶	مبحث دوم- اجرای قاعده پیش بینی پذیری و ضرر و استثنائات آن
۹۶	گفتار اول- اجرای قاعده
۹۶	الف- در مسئولیت قراردادی
۹۷	تبصره افت ارزش پول
۹۷	ب- در مسئولیت غیر قراردادی
۹۸	ج- لزوم پیش بینی ضرر توسط زیان دیده
۹۸	د- ضابطه تشخیص زیان پیش بینی پذیر (ملاک نوعی یا شخصی)

- ه- پیش‌بینی میزان و اهمیت ضرر ۱۰۱
- گفتار دوم- اما استثنائات قاعده ۱۰۲
- الف- تقصیر عمدی و آنچه در حکم آن است ۱۰۲
- ب- خسارات بدنی ۱۰۲
- نتیجه‌گیری ۱۰۵
- منابع و مأخذ ۱۱۱
- الف) فارسی: ۱۱۱
- ب: قوانین ۱۱۷

مقدمه

یکی از شرایط لازم برای مطالبه خسارت در برخی از نظام های حقوقی آن است که ضرر قابل پیش بینی باشد به موجب این نظریه، فقط خساراتی که در حین تشکیل قرارداد پیش بینی شده یا قابل پیش بینی بوده قابل مطالبه است. در حقوق برخی از کشورها مانند فرانسه به موجب ماده ۱۱۵۰ قانون مدنی این کشور صراحتاً این نظریه مورد پذیرش قرار گرفته است در نظام حقوقی کامن لا نیز این قاعده به طور وسیع مورد پذیرش واقع شده است.

به موجب ماده ۴-۷ اصول قراردادهای تجاری بین المللی، متعهد تنها مسئول خساراتی است که پیش بینی کرده یا به طور متعارف قابل پیش بینی بوده است. همچنین در ماده ۵۰۳-۹ اصول حقوق قراردادهای اروپا نیز این نظریه به طور صریح مورد قبول واقع شده است.

در حقوق ایران حکم صریحی در مورد قابلیت پیش بینی ضرر مقرر نشده است اما به نظر حقوقدانان یکی از شرایط لازم برای مطالبه خسارت در مسوولیت قهری و قراردادی، قابلیت پیش بینی ضرر است.

به عقیده برخی از حقوق دانان نظریه قابل پیش بینی بودن ضرر مبنای قاعده تقلیل خسارت است و در محاسبه خسارات، قاعده تقلیل خسارت اساساً جنبه ای از نظریه قابلیت پیش بینی ضرر است. به این معنی که متعاقدين فکر می کنند که خواهان اقدامات مناسب را جهت کاستن از خسارات وارده انجام خواهد داد، در واقع به موجب این نظریه، در زمان انعقاد قرارداد خواننده می تواند تصور کند که اگر او قرارداد را نقض کند طرف دیگر قرارداد احتمالاً متحمل میزان خسارت معین (مثلاً به میزان X) خواهد شد. اما اگر طرف دیگر قرارداد اقدامات لازم و متناسب را بعد از نقض تعهد

انجام دهد، میزان خسارت می‌تواند کاهش یابد. در نتیجه خسارتی که پیش‌بینی خواهد شد خسارت وارده منهای خسارت تقلیل یافته خواهد بود. بنابراین به موجب این عقیده چون انجام اقدامات لازم برای جلوگیری از ورود یا توسعه خسارت توسط خواهان یا زیان دیده امری قابل پیش‌بینی است، در نتیجه خسارت قابل تقلیل برای قابل مطالبه بودن خیلی بعید و دور است

www.ketab.ir